

ตัวชี้วัดที่ 16 ระดับความสำเร็จของหน่วยงานมีงานวิจัยหรือผลงานวิชาการ หรือผลิตภัณฑ์ที่ถูกนำไปใช้ประโยชน์
อย่างน้อย 1 เรื่อง

หน่วยงาน : กลุ่มอนามัยวัยทำงาน สำนักส่งเสริมสุขภาพ

ประเภท : ผลงานวิชาการ

ชื่อผลงาน : การพัฒนาโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อม

หลักการและเหตุผล

กรมอนามัยเป็นหน่วยงานภาครัฐในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข ที่เป็นเจ้าภาพหลักในการดูแลระบบส่งเสริมสุขภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อมของประเทศ กรมอนามัยได้มีการทบทวนบทบาทภารกิจ ให้สอดคล้องกับการปฏิรูปกระทรวงสาธารณสุข โดยกำหนดกรอบนโยบายการพัฒนาด้านส่งเสริมสุขภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อม ที่ปรับเปลี่ยนกรอบพื้นฐานความคิด มุมมองต่อปัญหาและแนวปฏิบัติ เพื่อสามารถตอบสนองแนวโน้มความเปลี่ยนแปลงของสังคมและประชากร ตลอดจนความต้องการด้านสุขภาพของประเทศได้ทันทั่วทั้งที่ บนเข็มมุ่งการเป็นองค์กรคุณภาพคู่คุณธรรมของกรมอนามัย ภายใต้วิสัยทัศน์ใหม่คือ เป็นองค์กรหลักของประเทศในการอภิบาลระบบส่งเสริมสุขภาพและระบบอนามัยสิ่งแวดล้อมเพื่อสุขภาพประชาชน โดยมีพันธกิจ ในการสังเคราะห์ ใช้ความรู้ และดูภาพรวม เพื่อกำหนดนโยบายและออกแบบระบบส่งเสริมสุขภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อม โดยการประสานงาน สร้างความร่วมมือและกำกับดูแลเพื่อให้เกิดความรับผิดชอบต่อการดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพ มีเป้าประสงค์เชิงยุทธศาสตร์เพื่อการเปลี่ยนแปลงของ กรมอนามัยคือหลัก 3L ประกอบด้วย 1) Lead คือ การยกระดับการนำเพื่อให้กรมอนามัยเป็นผู้นำในระดับชาติ เพื่อที่จะชี้นำระดับชาติ ในเรื่องของนโยบาย กลยุทธ์ กฎหมาย มาตรฐาน และชุดสิทธิประโยชน์ พร้อมทำเรื่องการประสานภาคีทุกภาคส่วน ตลอดจนกำกับติดตามประเมินภาพรวมระดับประเทศของระบบส่งเสริมสุขภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อม 2) Lean คือปรับเปลี่ยนกระบวนการทำงานเพื่อให้ไปสู่คุณภาพ ประสิทธิภาพ มีคุณธรรม โปร่งใส และตรวจสอบได้ ซึ่งการจะทำให้งานมีคุณภาพ ประสิทธิภาพได้นั้นต้องลดหรือตัดผลิตภัณฑ์ หรือกระบวนการที่ไม่สร้างมูลค่าเพิ่มให้ลูกค้าหรือกระบวนการที่ไม่จำเป็นออกไป และ 3) Learn คือการสร้างการเรียนรู้ เพื่อต่อยอดไปสู่องค์กรเรียนรู้และมุ่งมั่นสู่ความเป็นเลิศในอนาคต การขับเคลื่อนสู่องค์กรหลักของชาติด้านการส่งเสริมสุขภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อม ทุกหน่วยงานของกรมอนามัยจึงร่วมมือกันจัดทำแผนปฏิบัติการเพื่อการเปลี่ยนแปลงและขับเคลื่อนพร้อมกันทั่วทั้งองค์กร โดยออกแบบกระบวนการทำงานใหม่ภายใต้แนวคิดใหม่และปรับบทบาทใหม่ เพื่อให้หน่วยงานในสายวิชาการผลิตและพัฒนาองค์ความรู้และเทคโนโลยี ที่ผ่านการกลั่นกรองและคัดเลือกอย่างดีว่ามีคุณค่าและประโยชน์พอเพียงที่จะส่งผลิตภัณฑ์หรือองค์ความรู้ต่าง ๆ ทั้งที่เป็นข้อเสนอเชิงนโยบายในระดับกระทรวงและระดับชาติ หรือ ส่งมอบเพื่อสนับสนุนวิชาการในระดับเขตและจังหวัด และส่งต่อไปยังลูกค้ากลุ่มต่าง ๆ ของกรมอนามัย โดยมีเป้าหมายสุดท้าย คือ สุขภาพที่ดีของประชาชนทุกกลุ่ม

จากการทบทวนมาตรฐานด้านการส่งเสริมสุขภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อมใน setting โรงพยาบาลของกรมอนามัย พบว่า มีมาตรฐาน แนวทางการดำเนินงานและระบบการรับรองมาตรฐานที่หลากหลาย การดำเนินงานเป็นแบบต่างคนต่างทำ ศูนย์อนามัยและโรงพยาบาลมีภาระในการประเมินและรับการประเมินตามมาตรฐานต่าง ๆ ผู้บริหารกรมอนามัย จึงมีแนวคิดในการปรับระบบมาตรฐานการส่งเสริมสุขภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อมเป็นรูปแบบบูรณาการ เพื่อหารูปแบบการพัฒนางานส่งเสริมสุขภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อมในโรงพยาบาล ที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์กระทรวงสาธารณสุข และสนับสนุนการดำเนินงานเขตสุขภาพได้อย่างเหมาะสม อีกทั้งปรับกระบวนการให้มีความสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ พันธกิจและกระบวนการหลักของกรมอนามัย (Core Business Process)

เกณฑ์หรือมาตรฐานด้านส่งเสริมสุขภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อมในโรงพยาบาล ของกรมอนามัย ได้แก่

เกณฑ์หรือมาตรฐานด้านส่งเสริมสุขภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อม	
1.	เกณฑ์คุณภาพโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพแห่งชาติ (HPHNQC)
2.	มาตรฐานอนามัยแม่และเด็ก
3.	เกณฑ์การประเมินสถานบริการสาธารณสุขรวมใจรณรงค์ลดโลกร้อนด้วยการสุขาภิบาลอย่างยั่งยืน และเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (GREEN & CLEAN HOSPITAL)
4.	โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพด้านอาหาร และโภชนาการ
5.	เกณฑ์มาตรฐานโรงพยาบาลด้านโภชนบำบัดโรคเบาหวาน ความดันโลหิตสูง
6.	มาตรฐานบริการสุขภาพที่เป็นมิตรสำหรับวัยรุ่นและเยาวชน (YFHS)
7.	มาตรฐานสิ่งแวดล้อมระดับประเทศ (HAS)
8.	มาตรฐานด้านการสุขาภิบาลและความปลอดภัยโรงพยาบาล
9.	เกณฑ์องค์กรต้นแบบไร้พุง และ ศูนย์การเรียนรู้องค์กรต้นแบบไร้พุง
10.	เกณฑ์การประเมินการจัดบริการส่งเสริมป้องกันทันตสุขภาพ ในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ

วัตถุประสงค์

เพื่อพัฒนามาตรฐานโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อม ให้มีความสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ พันธกิจและกระบวนการหลักของกรมอนามัย (Core Business Process)

วิธีการดำเนินงาน

- 1) ทบทวนเอกสารวิชาการ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง วิเคราะห์สถานการณ์การดำเนินงานพัฒนางานส่งเสริมสุขภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อมใน setting โรงพยาบาล
- 2) จัดทำกรอบการพัฒนาผลงานวิชาการ
- 3) จัดทำแผนปฏิบัติการพัฒนาผลงานวิชาการ เรื่อง การพัฒนาโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อม (A)
- 4) วางแผนการติดตาม ประเมินผล
- 5) ประเมินและติดตามผลการดำเนินงาน สรุบบทเรียนกลางปี
- 6) ปรับปรุงการดำเนินงาน
- 7) ปรับปรุงแผนปฏิบัติการ 6 เดือนหลัง
- 8) นำเสนอ ผลงานวิชาการ ผ่านความเห็นชอบของ Cluster วิทยาลัย
- 9) สรุปลงเห็น alignment เดียวกัน (I) เผยแพร่ผลงานวิชาการผ่านเว็บไซต์สำนักส่งเสริมสุขภาพ (L)

รายงานผลการดำเนินงาน รอบ 5 เดือนแรก (ตุลาคม 2559 – กุมภาพันธ์ 2560)

ผลทบทวนเอกสารวิชาการ และวิเคราะห์สถานการณ์การดำเนินงานพัฒนางานส่งเสริมสุขภาพ และอนามัยสิ่งแวดล้อมใน setting โรงพยาบาล โดยใช้หลัก DOWNTIME

การวิเคราะห์ DOWNTIME

DOWNTIME	กรมนามัย	ลูกค้า
Defect	1. การดำเนินงานโดยใช้หลายมาตรฐาน หลายเกณฑ์ 2. ทีมประเมินหลายทีม แยกกันประเมิน เกิดการทำงานซ้ำซ้อนกัน สูญเสียทั้งเรื่อง คน เวลา เงิน ของ ทั้งเรื่องการคิดวางแผน จัดทำมาตรฐาน บริหารจัดการ เยี่ยมประเมิน / รับรอง 3. สถาบันรับรองคุณภาพสถานพยาบาล (องค์การมหาชน) (สรพ.) มีบทบาทในการประเมินและรับรองในส่วนของการส่งเสริมสุขภาพ และอนามัยสิ่งแวดล้อม เช่นเดียวกับกรมนามัย	สูญเสียทั้งเรื่อง คน เวลา เงิน ของ ในการรับการประเมิน
Overproduction	1. บางเกณฑ์/มาตรฐานประเมินเรื่องซ้ำซ้อนกัน เช่น การนำองค์กร การบริหารทรัพยากร 2. การจัดอบรมพัฒนาทีมประเมินและบุคลากรของโรงพยาบาลที่ซ้ำซ้อน กลุ่มเป้าหมายเดียวกัน	รับการประเมินหลายรอบหลายทีม
Waiting	1. รอความพร้อมของทีมประเมิน 2. กระบวนการมีขั้นตอนมาก ตั้งแต่ การประเมินตนเอง การขอรับการประเมิน รับการประเมิน ส่งรายงาน พิจารณาตัดสินในระดับเขต ระดับกรม ออกเกียรติบัตร พิธีมอบเกียรติบัตร	รอความพร้อมของทีมประเมินและผู้รับการประเมิน
Not using staff talent	1. ใช้เวลาไปกับการประเมินมาตรฐาน ไม่มีเวลาเพียงพอในการพัฒนาองค์ความรู้ 2. การดำเนินงานที่ต่างคนต่างทำ รวมถึงการเป็นผู้ประเมินเอง ทำให้ขาดการพัฒนางานในเชิงวิชาการ	บุคลากรของโรงพยาบาลมุ่งแต่จะรับการประเมินเพื่อให้ผ่านมาตรฐาน ไม่เห็นความสำคัญของการพัฒนา (ผลลัพธ์การดำเนินงานยังไม่ดี มีผลการศึกษาวิจัยสนับสนุน)
Transportation	สืบเนื่องจากการมีทีมประเมินหลายทีม ต่างคนต่างประเมิน ทำให้สูญเสียค่าใช้จ่ายในการเดินทาง	
Inventory	การส่งรายงานการประเมินโรงพยาบาลเพื่อให้คณะกรรมการส่วนกลางพิจารณาตัดสินอีกครั้ง บางครั้งมีโรงพยาบาลเป็นจำนวนมากทำให้เกิดความล่าช้าในการพิจารณาตัดสินและแจ้งผลการประเมินกลับไปให้โรงพยาบาล	
M Motion	สูญเสียงบประมาณเป็นค่าใช้จ่ายในการเยี่ยมประเมิน เนื่องจากมีการประเมินหลายเกณฑ์/มาตรฐาน	
E Essessive Processing	มีขั้นตอนกระบวนการมาก (ตามตัวอย่าง กระบวนการดำเนินงานตามเกณฑ์คุณภาพโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพแห่งชาติ)	

ประกอบกับในวันที่ 28 กันยายน 2559 กรมอนามัยได้ประชุมปรึกษาหารือร่วมกับ ในประเด็นความร่วมมือระหว่างกรมอนามัยและสถาบันรับรองคุณภาพสถานพยาบาล (องค์การมหาชน) (สรพ.) ที่ประชุมมีความเห็นร่วมกันที่จะเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างกรมอนามัยและสรพ. โดยใช้ความเชี่ยวชาญของแต่ละฝ่าย โดยกรมอนามัย จะมีบทบาทในการสนับสนุนด้านวิชาการเกี่ยวกับการส่งเสริมสุขภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อมให้กับโรงพยาบาล กรมอนามัยจึงปรับบทบาทในการเป็น Standard Body คือ การพัฒนามาตรฐาน พัฒนาทีมเยี่ยมพัฒนาแบบมืออาชีพ พัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศ พัฒนาศักยภาพโรงพยาบาล รวมถึงมีการประสานความร่วมมือจากภาคีเครือข่ายทั้งภายในและภายนอกกรมอนามัย ส่วนสถาบันรับรองคุณภาพสถานพยาบาล (องค์การมหาชน) สรพ. มีบทบาทในการเป็น Accreditation Body และ Certification Body คือ เยี่ยมสำรวจและรับรองคุณภาพตามมาตรฐานโรงพยาบาลและบริการสุขภาพ (HA)

การประชุมคณะกรรมการขับเคลื่อนการปฏิรูประบบบริหารและวิธีการทำงาน กลุ่มที่ 4 กลุ่มวัยทำงาน ได้นำเสนอผลการปรึกษาหารือกับสถาบันรับรองคุณภาพสถานพยาบาล (องค์การมหาชน) (สรพ.) ได้มีการสรุปบทบาทของกรมอนามัย ดังต่อไปนี้

บทบาทของกรมอนามัย : ส่วนกลาง

- พัฒนาผู้เยี่ยมพัฒนา จากศูนย์อนามัย หรือเครือข่ายสุขภาพ ให้มีศักยภาพในการเป็น ผู้เยี่ยมพัฒนาแบบมืออาชีพ
- พัฒนาตัวชี้วัดผลลัพธ์ที่สำคัญการส่งเสริมสุขภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อมและเกณฑ์อ้างอิงระดับประเทศ
- ลดบทบาทการเป็น Accreditation Body และ Certified Body
- ประสานความร่วมมือกับสรพ.อย่างต่อเนื่อง โดยการจัดประชุมทุก 3 เดือน
- พัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศเพื่อสนับสนุนการดำเนินงาน

บทบาทของกรมอนามัย : ศูนย์อนามัย

- จัดทีมเยี่ยมพัฒนาโรงพยาบาล โดยพิจารณาโรงพยาบาลที่มีแผนจะขอรับการรับรองหรือ รับรองซ้ำจากสรพ.
- พัฒนาบุคลากรสาธารณสุขในโรงพยาบาลหรือเครือข่ายให้มีศักยภาพในการดำเนินงานส่งเสริมสุขภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อม
- จัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การดำเนินงาน ผลงานเด่น นวัตกรรม ในเขตสุขภาพ
- พัฒนาศูนย์อนามัยให้ผ่านเกณฑ์มาตรฐานโรงพยาบาลและบริการสุขภาพ ฉบับเฉลิมพระเกียรติฉลองสิริราชสมบัติครบ 60 ปี (ปรับปรุงมกราคม 2558)

ในการประชุมหน่วยงานส่วนกลางครั้งที่ 1/2560 เมื่อวันที่ 4 มกราคม 2560 สำนักส่งเสริมสุขภาพได้เป็นผู้แทนนำเสนอ การพัฒนาโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อม เป็นประเด็น LEAN สรุปข้อคิดเห็นสำคัญจากที่ประชุม ดังนี้

- การพัฒนามาตรฐานต้องพัฒนาให้มีความเหมาะสมกับโรงพยาบาล
- การพัฒนามาตรฐานแบบบูรณาการและการมีส่วนร่วม
- บทบาทกรมอนามัยในการเป็น Governance by Law ในกรณี YFHS GREEN & CLEAN
- ขอให้พิจารณาเชื่อมโยงกับ Health Literacy ในสถานบริการ

**บทบาทใหม่ในการพัฒนาโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อม
ที่สอดคล้องกับ Core Business ของกรมอนามัย**

บทบาทเดิม	บทบาทใหม่
<p>เป็นผู้ประเมินรับรองตามเกณฑ์/มาตรฐานต่าง ๆ</p>	<p>เป็นผู้เยี่ยมพัฒนาโรงพยาบาลด้านส่งเสริมสุขภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อม โดยมีบทบาทดังต่อไปนี้</p> <p>สังเคราะห์ :</p> <ul style="list-style-type: none"> - โดยอาศัยข้อมูล สารสนเทศของรพ. จังหวัด เขต กระจาย/ประเทศ โลก - ทันท่วงที ทันเหตุการณ์ รู้เท่าทัน ข้อมูลข่าวสาร <p>ใช้ความรู้ :</p> <ul style="list-style-type: none"> - พัฒนาเกณฑ์ มาตรฐาน - เน้นการให้ ชี้แนะ ชี้เป้าให้กับโรงพยาบาล /เขตสุขภาพ - รู้จริง มีความรู้ ความสามารถ ศักยภาพ ด้าน HP ENV - สามารถเชื่อมโยงและประยุกต์ใช้แนวคิด การพัฒนาคุณภาพ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ Life Course Approach , Bangkok Charter และ A2IM <p>ประสานความร่วมมือ :</p> <ul style="list-style-type: none"> - เน้นการทำงานเป็นทีม ร่วมกับหน่วยงานอื่น ๆที่เกี่ยวข้อง ทั้งในระดับส่วนกลางและส่วนภูมิภาค - Node Management <p>กำกับ ดูแล :</p> <ul style="list-style-type: none"> - กำหนดตัวชี้วัดความสำเร็จในการดำเนินงานส่งเสริมสุขภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อมในโรงพยาบาล - การวางแผนในการติดตามการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ

รายงานผลการดำเนินงานตามแผนการใช้งบประมาณ

ลำดับ	กิจกรรม		งบประมาณ (บาท)	ผลการดำเนินงาน	งบประมาณ (บาท)	หมายเหตุ
1	ประชุมคณะกรรมการบูรณาการมาตรฐาน กรมอนามัยใน setting โรงพยาบาล	ตุลาคม 59 มกราคม 60 เมษายน 60 กรกฎาคม 60	7,600			
2.	ประชุมพัฒนาหลักสูตรสำหรับ - ผู้เยี่ยมพัฒนาสำรวจเดิม - ผู้เยี่ยมพัฒนาหน้าใหม่	พฤศจิกายน 59 ธันวาคม 59	3,800	- ประชุมจัดทำหลักสูตร สำหรับผู้เยี่ยมพัฒนา สำรวจเดิม และผู้เยี่ยมพัฒนาหน้าใหม่	1,900	
3.	ประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาศักยภาพผู้เยี่ยม พัฒนาโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพและอนามัย สิ่งแวดล้อม รุ่นที่ 1	รุ่นที่ 1 พฤศจิกายน 2559 (3 วัน)	500,000	- ประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาศักยภาพผู้เยี่ยม พัฒนาโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพและอนามัย สิ่งแวดล้อม รุ่นที่ 1 ระหว่างวันที่ 28 พย.-1 ธค. 59 มีผู้เข้าร่วมประชุม รวม คน	396,248	
4.	ประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาศักยภาพผู้เยี่ยม พัฒนาโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพและอนามัย สิ่งแวดล้อม รุ่นที่ 2	รุ่นที่ 2 มกราคม 2560 (3 วัน)	275,000	- ประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาศักยภาพผู้เยี่ยม พัฒนาโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพและอนามัย สิ่งแวดล้อม รุ่นที่ 2 ระหว่างวันที่ 7 - 10 กพ.60 มีผู้เข้าร่วมประชุม รวม 60 คน		
5.	นิเทศ ติดตาม ผลการดำเนินงาน	ตุลาคม 2559 ถึง กันยายน 2560	75,000	- นิเทศ ติดตาม ผลการดำเนินงาน	4,990	

รายงานผลการดำเนินงานตามแผนการใช้งบประมาณ

ลำดับ	กิจกรรม		งบประมาณ (บาท)	ผลการดำเนินงาน	งบประมาณ (บาท)	หมายเหตุ
6.	ประชุมพิจารณาตัดสิน	พฤศจิกายน 59 ธันวาคม 59 มกราคม 60	5,700	ประชุมพิจารณาตัดสิน จำนวน 1 ครั้ง	1,900	
	จัดทำเกียรติบัตรโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ	ตุลาคม 2559 ถึง มีนาคม 2560	10,000	-		
7.	พิมพ์มาตรฐานโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพและ อนามัยสิ่งแวดล้อมและตัวชี้วัดด้านการส่งเสริม สุขภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อม	มีนาคม 2560	27,900	-		